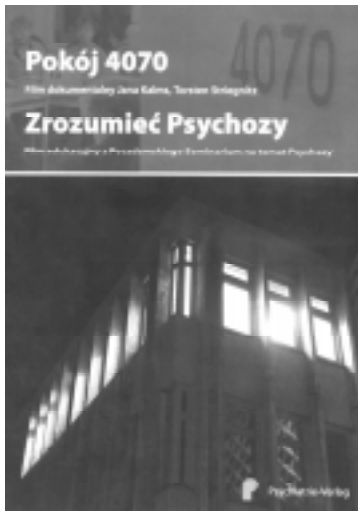

Pokój 4070. Film dokumentalny Jany Kalms, Torstena Striegnitza. **Zrozumieć Psychozy.** Film edukacyjny z Poczdamskiego Seminarium na temat psychozy. Psychiatrie Verlag, Bonn; 2006. ISBN: 3884144529, 2-DVD, 117, 142 min. Tłumaczenie: Maria Barabas. Produkcja filmu w wersji polskiej sfinansowana przez *Initiative für Psychisch Kranke Pinel-Berlin*; dofinansowanie: Polskie Towarzystwo Psychiatryczne, Oddział Warszawski.

Psychoseseminar (Seminarium o psychozie) to interesująca inicjatywa prowadzenia rozmowy, której uczestnicy analizują doświadczenie psychozy z trzech co najmniej perspektyw: subiektywnej (pacjenci), rodzinnej (ich bliscy) i zawodowej (lekarze, terapeuci, inni „profesjonaliści”). Zapoczątkowana w latach siedemdziesiątych przez psychologa Thomasa Bocka z Hamburga, inicjatywa ta stała się, z biegiem lat, *sui generis* ruchem terapeutycznym obejmującym wiele ośrodków w nie-

mieckim obszarze językowym, a także – mniej licznie – poza jego obrębem. Ruch ten ma służyć wzajemnemu rozumieniu i porozumieniu w kontekście różnych perspektyw i zadań, jakie wspomniane trzy wrażliwości wnoszą do doświadczenia psychozy. Ten „triolog” toczy się nie pod dyktando jednej z nich, lecz w duchu zainteresowania i szacunku dla każdej. Nie jest terapią, lecz terapii może służyć. Jego zasięg i wpływ nie zdominował wprawdzie sceny niemieckiej psychiatrii, lecz – jak się wydaje – jest na niej istotnym elementem, którego nie można po prostu zignorować, zlekceważyć i odesłać do archiwum osobliwości. Idea *Psychoseseminar* w pewnym sensie wyprzedziła i dopełnia powstały w krajach anglosaskich model terapii i opieki psychiatrycznej skupiony na „zdrowieniu” (*recovery*), krytyczny w stosunku do aktualnie dominujących w psychiatrii tendencji redukujących, deindywidualizujących i depersonalizujących praktykę pomagania osobom przeżywającym psychozę i jej skutki. Doświadczenie *Psychoseseminar* stały się jedną podstaw, na której Thomas Bock opiera ideę psychiatrii antropologicznej, która nie odwraca się od osobowego

aspektu doświadczenia psychozy, lecz przeciwnie, stara się nań uwrażliwiać, rozumieć go i nań reagować.

Płyta, którą omawiam zawiera dwa nagrania. Pierwsze z nich zawiera dokumentalny zapis kolejnych kilku spotkań, odbywających się w ramach *Psychoseseminar* prowadzonego w jednej ze szkół w Poczdamie, właśnie w tytułowej sali 4070. Ten zapis pozwala na śledzenie wydarzeń, jako pewnego ciągu wypowiedzi i tego, co pozostaje niewypowiedziane między nimi – oczekiwań, skarg, nadziei, niezrozumienia, bezradności. Czas biegnie, dzieją się wydarzenia – a równolegle, jakby w innym planie, podczas spotkań seminaryjnych toczy się rozmowa na ich temat. Nie brak prawdziwych dramatów i poruszających postaw. Idea *Psychoseseminar* staje się mniej tajemnicza, a bardziej zrozumiała. Nieunikniona trudność takiej rozmowy, ale i wartość, jaką niesie – stają się lepiej uchwytne. Pozorna banalność dialogów i monologów pokazana w perspektywie czasu i towarzyszących mu wydarzeń ukazuje napięcie i znaczenia, które głęboko poruszają.

Drugie nagranie ma walor bardziej edukacyjny. Jest oparte jest na tym samym materiale filmowym, lecz uporządkowanym według wybranych, ważnych tematów, które uwypuklają poznawczą i emocjonalną zawartość seminariów. *Czym jest psychoza? Granice leczenia. Psychoza a leki, ... a upór, ... a lęk, ... a obciążenie, ... a przemoc, ... a relacje.* Treści filmu nie da się opowiadać – warto go natomiast obejrzeć i uruchomić proces refleksji. Dla „profesjonalisty” ten film oznacza możliwość spojrzenia wykraczające poza codzienną rutynę. Pokazuje, jak wszystkie strony spotkania bywają bezradne, gdy spotkanie następuje na neutralnym gruncie (seminaria z zasady odbywają się poza instytucjami psychiatrycznymi i poza domem pacjentów), twarzą w twarz, bez kontrowersyjnych atrybutów profesjonalizmu (pojęć, języka, procedur, standardów, postaw, teorii, szablonów czy przyzwyczajzeń).

Polska wersja płyty powstała dzięki życzliwości jej niemieckich autorów, którzy bez kosztów udostępniili prawa i pomogli sfinansować produkcję. Do polskiej strony należało przygotowanie przekładu, co udało się dzięki umiejętnościom językowym pani Marii Barabas. Sama produkcja płyty po polsku nastęrczała wielu trudności, które szczęśliwie udało się pokonać tylko dzięki pasji, wytrwałości i determinacji pani mgr Zofii Orzechowskiej, oraz – w krytycznym momencie – dzięki pomocy finansowej pomocy Oddziału Warszawskiego PTP. Ostatecznie, dostępny jest materiał, który może przybliżyć ideę i pokazać przykładowy kształt seminarium o psychozie. Może też zainteresować i zachęcić do otwierania podobnych spotkań seminaryjnych w Polsce. Pierwsze z nich już działa w Warszawie i zbiera pierwsze, obiecujące doświadczenia.

Słowem, warto obejrzeć i pomyśleć.

Jacek Wciórka

I Klinika Psychiatryczna IPiN w Warszawie

Rybakowski J. Oblicza choroby maniakalno-depresyjnej. Termedia Wydawnictwa Medyczne, Poznań; 2008. ISBN 978-83-89825-37-7 s.160.

W świetle współczesnej klasyfikacji ICD-10 naprzemiennie występujące zaburzenia nastroju określamy jako chorobę afektywną dwubiegunową. Z tego powodu tytuł omawianej książki brzmi nieco niewspółcześnie, jest jakby reminiscencją z dawnych czasów. I w istocie stanowi nawiązanie do tła historycznego rozu-

mienia tego zaburzenia. Równocześnie okładka, na której widnieje obraz autorstwa Marka Rothko, cierpiącego na chorobę afektywną dwubiegunową, jest zapowiedzią tego, co w tej pozycji ważne. W książce znajdujemy bowiem wiele informacji na temat historii pojęcia, obrazu depresji, manii, epidemiologii, patogenezy, leczenia oraz aspektów socjologicznych. O wszystkich tych zagadnieniach autor pisze sięgając do historii, literatury, filozofii, kultury, sztuk pięknych. Wydaje się, że celem tej książki nie jest prosta edukacja na temat choroby afektywnej dwubiegunowej, lecz przede